

Радован Вујадиновић

Црна трака

Неколико дана вјетар непрестано дува, кроз кости пролази. Шума јечи, стабла се љуљају, шкрипе. Ни борови не могу да одоле удару. Црни облаци се гомилају, али кише нема.

Завлачио сам се у клонпав вунени капут и на кори оборене букве урезивао своје име, из досаде низао слово по слово, забављао се. Овце се узнемириле, вријеме им не да стати, сестра мора стално да их повраћа.

Био сам скојевац, имао сам седамнаест година. У џепу сам носио бомбу, а за појасом пиштољ, успомену од брата који је прољетос погинуо у Шуманама, у окршају са четницима који су се грчевито одупирали. Он се био окомио на једног митраљесца, који им, иза великог хроста, није дао ока отворити. Да би му иза једног камена ударио с бока, повлачио се у страну и у скоку отворио ватру, али куршум га је стигао и погодио у главу.

Отада се у мене, поред бола за братом, уселило нешто још јаче, дубље се засјекло у моје биће. Крвава глава мога брата Милутина, који мртав лежи на клупи, стално ми је била присутна. У грудима ме нешто пекло, моје су прси горјеле. Као знак туге за њим носио сам црну траку преко ревера и прижељкивао да једнога дана уземем пушку у руке и одем у партизане. Пришио сам и петокраку звијезду коју сам скинуо са капе мртвага брата.

— Хоћу да носим и његову звијезду — рекао сам мајци која се гушила у сузама и јецајима.

— Не, са њом је погинуо, са њом нека иде и у гроб!

Али ја нијесам одустао. *

— Добро, сине, али касније... — попустила је мајка.

— Ова петокрака биће нам свима његова успомена.

Вјетар чупа стабла, савија гране, носи суво лишће, а ја дотјерујем слова на кори, хоћу да су ми што љепша.

Тргох се и погледах.

— Стој! Руке увис!

Бритва ми испаде из руке.

Колона војника ми већ прилази. Коса ми се најежи, укочих се.

Револвер, бомба!... — проструја ми кроз главу. Шта да радим? Ухватише ме... Пронаћи ће ми оружје!... Да бацим бомбу на њих — била би највећа лудост. Да бжежим — погодио би ме први куршум... Готово је...

Скочио сам и подигао руке увис. Шта сам друго могао?

Први ми приђе с упереном пушком. Мрко ме простријели, па се наднесе над стабло и поче да сриче тек урезана слова: „Дра-го Ма-рин-ко-вић.” Убрзо ми се придружи још неколико њих. Један изрогачи на мене, загледа ми се у лице, примјети ми траку на реверу и пренерази се. Зашкргута зубима и трже пушку. Заклопара затварач.

— Не! — пресијече га други, хитро ухвати за цијев и одгурну је навише.

Пуцањ ми се разлеже изнад главе.

— Црно носиш за братом, мајку ти!... Али, црно ће и теби бити!... Међу њима настаде метеж. Један ме удари кундаком у леђа и викну:

— Пред нама!

Послушао сам. Морао сам.

Идем пред њима, не смијем да се окренем, да их погледам. Осјећам њихове очи на мом потиљку, очекујем да ме свакога тренутка ухвате за руке, које сам, чини ми се, неприродно држао. Хтио сам да завучем руку у џеп, да стегнем бомбу или да дохватим пиштољ, тако бих био слободнији, јачи. Али не смијем, мучим се. Чини ми се као да ми кажу: нећеш далеко, неће ти ништа требати... У долини чујем очајнички врисак моје сестре...

— Куда је пут за Бобово?

— Овуда, право...

— Води нас тамо! И да нијеси никуд врцнуо!

Дрхтао сам као лист. Вилице ми се тресу.

— За ким носиш корету? — пита ме један.

Ђутао сам.

— Брата смо му уцмекали — рече онај што хтједо да ме убије.

— Бијаше се много разјуначио, ухватио неки грм, па пуца ли пуца, не да ока отворити... Али смо му их ми њему брзо затворили...

И опет шкрипну зубима.

Спуштали смо се низ сјеверну падину, провлачили се кроз густу шуму јела и смрча, а из мене је кључало: бјежи!

Једва смо изашли на пут, били су зашли у Тарски омар. Прешли смо Междо, сад ћемо на Катуншта. Наићи ћемо поред бездане. Скочићу у пећину, мислио сам. Боље него да ме они муче и пребијају, испитују, гњаве. Безданица је поред самог пута...

— Значи, твој је брат био прољетос у Шуманама? — пита ме један, чини ми се онај који ме је спасио.

Опет сам ћутао.

— Вала, нећеш ни ти дуго, рђо! — запријети ми опет онај што опали метак преко мене.

С времена на вријеме упутили би ми још понеко питање, али ништа нијесам одговарао, као да их нијесам ни чуо. Нијесам могао на то да мислим, бомба ме жуља у џепу...

Сада смо ишли преко врлетних страна, по камењару, изнад Тарских стијена, путем којим јави стока, све један за другим, јер се друкчије није могло.

Кад смо прешли Стране и помолили се на Пасјидо, један од оне тројице најближих који су ишли за мном, сврати поред пута, да врши нужду. Мислио сам: како да побјегнем? Око пута свуда јасике. Одмах испод њих Стијене, врлетни Тарски кањон, џебелије. Да ми је само пет корака да се удаљим, да мрснем кроз јасике... По Стијенама познајем сваки прелаз, сваку стазу... Кад бих успио да умакнем цикто двадесет метара, ништа ми не би могли, побјегао бих испод литица.

Сад или никад!

Опанци само што ми нијесу спали. Кожне траље се расквасиле, врчанице ми дошле под ногу. Ако их мало не исправим и не притегнем, не могу ни корака даље. Да свратим мало поред пута... Смијем, не смијем, смијем...

Крочих један корак под пут и савих се да се приобујем. Онај први застаде, хтједе нешто да ми каже или да ме сачека, али кад видје да су ми опанци заиста спали, продужи. А за њим и остали.

Савијен поред пута, пријечио сам траље, а крадом гледао низ јасике. Колона полако пролази.

Шта чекаш? Што не идеш? — упита ме један?

— Па, пустише ме... — рекох сасвим тихо, како они на челу не би чули. То ми чекако излетје, у тренутку кад нијесам знао шта да радим.

А онда сам нагло, као топовско ђуле, скочио кроз јасике. Трчао сам очекујући куршум.

Наста комешање, вика.

- Држи га!
- Пуцај!
- Удри!

Већ сам био на ивици стијена. Око мене су звиждавала зрна, прштало је на све стране, димило камење.

Осјетио сам куршум у бутину. Пао сам и раскотрљао се низ литицу.

Више се ничега не сјећам.

Кад сам дошао к себи, била је ноћ. Никога није било. Никуд се нијесам могао помјерити. Глава ме бољела, у грудима ме стезало, а цјеваница ми је била помомљена. Киша је лила, лила... Млазеви су се сливали.

Покушао сам да устанем, али нијесам могао, нијесам имао снаге. Дрхтао сам.

На високом бору ураслом у платији, кљуцала је жуна. С друге стране Таре чуо се срндаћ, риче и чо-грља камење испод њега.

Кишне капљице шуште, а мене мори жеђ. Жеђ је гора од глади. Тежа од рана!

Никуд нијесам мога да се помјерим, читаву ноћ лежим на камењу, поломи ми ребра, испробада ме.

Тако сам дочекао зору.

А онда је киша престала. Огријало је сунце. Ли-зао сам капљице росе по трави, по лишћу младих ја-сика, пуза. И дозивао помоћ.

Мајка и сестра су ме тражиле. Читаву ноћ, цио дан.

Тек предвече су ме нашле... Ипак сам добро прошао.